

EL CANEMÀS

La Rosa seu al balancí sota el porxo de Can Torrada. Té a la falda un tambor de brodar nou, amb el canemàs de blanc impol·lut ben tibet entre els cercles de fusta envernissada. El millor de la botiga de Santa Coloma —al poble, Brunyola, no hi ha botigues—. En Quimet l'hi va comprar per felicitar-li l'aniversari. Li agrada tant veure-la contenta i, si pot ser, arrencar-li un somriure!

Sobre una tauleta a l'abast, hi té el canastrell de vímet ple de rodets de fil de tots colors, un coixinet cosit d'agulles, estisores i un didal.

El gos li fa companyia ajagut a terra, vora els peus. Adormit i despert a la vegada. Des de fa gairebé un any l'animal la segueix a totes bandes. Ningú li ha ensenyat. No cal. Intueix que li fa bé. Sap que la mestressa el necessita.

L'estiu senyoreja arreu i il·lumina el vermellós enrajolat de l'era i el groc blat madur dels camps vora la casa. El vermell lluent dels quiquiriquics i la cresta del gall. El marronós de les gallines. El violat vestit del faisà. El blanc brut dels conills. El blanc enlluernador de les oques. El carbassa del bec. El blau d'acer de les ales del gaig. A l'horitzó, el verd exuberant dels avellaners mudats amb fulles noves. Per sobre de tots, el blau cel d'un cel diàfan i rialler.

Per esbargir el pensament que la neguiteja, ni que tan sols sigui per una estona, s'obliga a teixir els fils per pintar l'esplendor d'aquest paisatge calidoscòpic que s'obre al seu davant.

Però els ulls, a tota hora humits, que per captar tots els replecs de la natura haurien de guaitar al lluny, se li encallen ben a la vora. En el gronxador —dues cordes i una petita post— que penja trencat de la branca grossa de l'olivera, ben assaonada per la proximitat a la bassa dels ànecs.

L'enteniment li vola i se li'n va a anys enrere. Xiscles de canalla, alguns vestits només amb calcetes estireganyades i balderes, d'altres ni això, salten esvalotats, del gronxador a la bassa i de la bassa al gronxador en un incansable anar i tornar de cossos petits i bellugadissos que, arrebossats d'aigua, brillen al sol. Les oques havien de sortir de la bassa i algunes, enfurismades, els terroritzaven perseguint-los amb el bec de pam i mig obert de bat a bat. Llavors, els nins esporuguits corrien a l'aixopluc de les faldilles de les mares. Els infants ploraven i les mares reien. Les oques se n'entornaven i movien el coll a dreta i esquerra ensuperbides. Aleshores a ella, tant de tragí, havia arribat a esgotar-la.

“Tant de bo es fessin grans de cop i s'acabés tanta cridòria.”

Com lamenta aquest pensament. Se'n recorda cada dia. Una estranya sensació de culpa la complau. Enyora aquell xivarri perquè la densa quietud de la soledat la sumeix en un ensonyament de tristesa quasi albada.

“L'angoixa de l'embaràs. L'alegria del naixement. La festa del bateig.”

Massa bé sap que aquells dies no admeten retorn. El destí implacable, empès per la ferotgia dels homes, els ha foragitat.

“Com m'encisaven les seves abraçades.”

Juntament amb aquells dies també li ha fugit l'ànima. En el seu lloc hi resta una foscor de pou profund sense esclatxa de claror.

“La bata i la maleta. Els llapis, el d'escriure i els de colors. La goma d'esborrar i la maquineta de fer punta. Tot nou.”

Els obstinats flaixos de records li proporcionen un sofriment que l'apaivaga i reconforta. S'hi rabeja.

“El llacet, el somriure i els cabells brillants de fixador, el dia de la comunió.”

Ha canviat l'alegria de viure per una pena persistent. La voldria més gran, no hi ha prou dolor per redimir tanta condemna.

“Els cabells esbarriats, els ulls brillants, la rialla clara i la bossa de crancs acabats de capturar a la riera de Sant Martí.”

Els coïa. Meravella del negre al roig. Tots tres menjaven, bevien i reien. Brindaven i xalaven.

“És clar que m'estimo en Quimet. Però el meu sentiment és ple.”

En Quimet parla sol dins la cort. Explica les seves penes a les vaques que se'l miren planyívoles i amb el cap diuen que sí. Xerra tota l'estona mentre les acondueix. Vol creure que l'entenen. Els seus ulls llisos i aigualits l'hi diuen i li amanseixen el dolor. Es dirigeix a totes, però només mira la Negreta. No sap per què li agrada més que les altres. “Per la brillantor del pèl”, es justifica.

Pensa que es moriria si no fos pel bestiar i el rem de pagès.

Quan acaba, surt i es dirigeix a la casa. Puja els tres escalons del porxo i passa per davant la Rosa. No li diu res, perquè coneix bé aquesta mirada que mira i no veu. Sempre amb el dubte de si és millor parlar o callar. Decideix callar i entrar a dins. Més tard, si s'asserena, ja hi parlarà i s'esforçarà per distreure-la. A vegades, si la sort l'acompanya, arriba aconseguir sostreure-li un apunt de somrís.

Assegut a la taula de la cuina s'aguanta el cap amb les dues mans de tant com li pesa. Va començar fa un any i se li ha anat omplint d'infern. Té por que li esclati i s'acabi. Persevera en resistir per ajudar a pal·liar el desconsol de la Rosa. Se li trenca el cor en veure-la anada.

Fa vint anys van començar il·lusionats l'aventura de viure junts. Sense cap pretensió fora del comú. Volien formar una família, fer-la créixer i, ja vells, esperar plàcidament el final. Res extraordinari. Seguir el que havien vist dels pares sense plantejar-se si tenia o no tenia sentit. I, si no fos demanar massa, estimar-se.

Tot anava bé fins que la desgràcia els va colpejar de ple.

“No desitjo pas la mort. Fora una eixida massa fàcil. Però tampoc em satisfà viure. Fatiga tragar tanta amargor. A vegades em culpo per no pensar en qui no hi és. Però com puc pensar en qui no hi és, si qui hi és m'ocupa tot el dia?”

Encén un cigarret.

Durant el temps que tarda en consumir-se, concentra l'atenció en la lleugera esgarrapada del fum als pulmons. S'aixeca. Un vas d'aigua li treu el pessigolleig de la nicotina. Més tranquil, prepara una mica de berenar. Surt a fora perquè entri la Rosa i fer un mos junts. Ella continua brodant asseguda sota el porxo. Ell, dret darrere seu, li posa la mà a l'espatlla i mira el canemàs.

No hi ha rastre de paisatge, sinó l'esbós d'uns cabells esbarriats, uns ulls brillants i una rialla clara.

Mira el cel desafiant-lo. Ajuda la Rosa a aixecar-se i, agafant-la per la cintura, lentament s'encaminen a la porta d'entrada.

—Era un nen quan el van vestir de soldat i li van penjar el fusell al muscle.
Eh, Quimet?

—Sí, Rosa, encara era un nen.

PSEUDÒNIM: GUINEU BLANCA
NAIXEMENT : 18 de juliol 1949
CATEGORIA : ADULTA. PROSA.